

Wind voor of wind tegen: windenergie op agrarische bedrijven

Katrin Oltmer, Marcel van der Voort en Andrea Terbijhe

Nederland telt eind 2008 bijna 2.000 windturbines. Circa 35% hiervan is direct gerelateerd aan agrarische bedrijven. De landbouw is vanouds een belangrijke speler bij de realisatie van windenergie op land. In de begintijden, in de jaren 80, ging het vooral om de solitaire molen achter het huis op eigen erf. Tegenwoordig zijn agrariërs vaak de drijvende kracht achter het tot stand komen van grotere windenergieprojecten, zoals lijnopstellingen en windparken. Worden participaties van agrariërs in aparte, grotere wind-BVs en dergelijk meegerekend, ligt het agrarische aandeel waarschijnlijk nog hoger.

De Nederlandse overheid streeft naar een windenergievermogen op land van 4.000 MW in 2011, een verdubbeling van het huidige vermogen. Kan de agrarische sector een bijdrage leveren aan deze ambitieuze doelstelling? Om hier enig inzicht in te krijgen is in dit onderzoek gekeken naar de huidige situatie in de agrarische windenergiesector. Aan de orde komen hier structuurkenmerken, de bijdrage aan de nationale energievoorziening en bedrijfseconomische effecten op het agrarische bedrijf.

Structuurkenmerken

De Landbouwtelling registreert in 2007 ruim 460 agrarische bedrijven met windenergie, een stabilisatie ten opzichte van 2005 en een stijging van ruim 8% ten opzichte van 2003. Het zijn bedrijven die één of meerdere turbines in (gedeeltelijk) eigendom hebben (80%) of die grond verhuren ten behoeve van windenergie (20%). Bijna de helft van de agrarische windenergie staat op akkerbouwbedrijven, gevolgd door melkveebedrijven (30%). Het zijn vooral de grote bedrijven die in windenergie investeren, met name vanwege de grote kapitaalbehoefte. Zo is meer dan 50% van de bedrijven groter dan 100 nge. Het zijn vooral de jongere ondernemers die aan windenergie beginnen: ruim 30% is jonger dan 40 jaar en bijna 75% jonger dan 50 jaar. Reden hiervoor is de grote kapitaalbehoefte. Het zijn investeringen voor de langere termijn en jonge ondernemers met een langere planningshorizon zullen daarom eerder aan windenergie beginnen dan oudere.

Energieproductie

Hoewel circa 35% van de in Nederland opgestelde winturbines in agrarisch handen is, ligt de elektriciteitsproductie uit agrarische windenergie iets lager, namelijk bij rond de 30%. Reden hiervoor is dat agrariërs gemiddeld kleinere turbines hebben (gemiddeld circa 0,75MW). Naar schatting produceert agrarische windenergie 1,2% van de in Nederland opgewekte elektriciteit. Voor de totale windenergie is dat 4% en voor alle duurzaam opgewekte elektriciteit 9% (tabel 1). De opgewekte elektriciteit op agrarische bedrijven wordt voor het grootste deel teruggeleverd aan het openbare net. Slechts een klein deel van de agrarische ondernemers wendt (een deel) van de opgewekte elektriciteit aan voor eigen gebruik. Met de nieuwe SDE (Stimulering Duurzame Energie) wordt alleen de aan het net geleverde elektriciteit gesubsidieerd. Hierdoor zal bij nieuwe turbines geen energie gebruikt worden voor het eigen bedrijf.

Duurzame energie draagt bij aan de vermindering van CO₂-emissie. Agrarische windenergie draagt hieraan met bijna 0,4% bij, alle windenergie in Nederland met 1,2% en alle duurzame energie met 4,6%.

Tabel 1	Elektriciteitsproductie en vermeden CO2-emissie van verschillende energiebronnen in Nederland, 2008			
	Elektriciteitsproductie		Vermeden CO2-emissie	
	GWh-elektrisch	%	Kton	% van totale emissie
Alle energiebronnen	105.276	100	-	-
Duurzame energie	9.494	9	7.939	4,6
Windenergie NL	4.259	4	2.077	1,2
Agrarische windenergie 1)	1.300	1,2	635	0,37

1) Schatting gebaseerd op 30% elektriciteitsproductie uit agrarische windenergie in totale windenergie
Bron: CBS en eigen bewerking

Inpasbaarheid op het bedrijf

Windenergie vergt na realisatie weinig tijd en aandacht van een ondernemer. Dit geldt zeker wanneer windenergie wordt vergeleken met andere energiewinning zoals mestvergisting. Daarnaast is het, door de toegenomen automatisering, mogelijk om bijvoorbeeld via sms melding te krijgen wanneer de turbine stil valt. Bovendien heeft een agrarische ondernemer in zijn werkzaamheden vaak zicht op de windturbine. Bij problemen kan er dan direct actie worden ondernomen om de windturbine weer te starten of onderhoudsmedewerkers in te lichten. Een windturbine vergt vooral in de voorbereiding veel tijd, arbeid en inzet van een ondernemer.

Financiële impact

Volgens een gehanteerde vuistregel kan een moderne windturbine van 1 MW onder gunstige omstandigheden tegenwoordig een jaarinkomen van circa 40.000 euro genereren. Maar, agrarische windmolens zijn gemiddeld kleiner (0,75 MW). Ook zijn de inkomsten uit windenergie in feite nauwelijks te bepalen omdat deze sterk afhankelijk zijn van verschillende factoren, zoals locatie, grootte een leeftijd van de molen, windsnelheden (energieopbrengsten), rente, subsidiebeleid, en prijsafspraken met energieafnemers. Volgens verschillende bronnen lagen de inkomsten uit agrarische windenergie in het verleden gemiddeld tussen de 20.000 en 30.000 euro per jaar. De verschillen tussen de bedrijven zijn echter groot.

De inkomsten uit windenergie kunnen een positieve bijdrage leveren aan de continuïteit van het bedrijf. Dit geldt vooral als de verdiensten uit windenergie worden gebruikt om de agrarische tak verder uit te bouwen en te moderniseren. Of de opbrengsten uit windenergie daadwerkelijk terugvloeien naar het bedrijf verschilt van bedrijf tot bedrijf. Volgens schattingen wordt over het algemeen tussen de 60 en 90% van de opbrengsten weer geïnvesteerd in het agrarisch bedrijf.

Conclusie

Ondanks de daling van het aandeel windenergie in agrarische handen de laatste jaren, zal de agrarische sector altijd een belangrijke rol blijven vervullen, alleen al vanwege de benodigde ruimte. De rol van de ondernemer zal waarschijnlijk veranderen; hij zal minder direct betrokken zijn bij de molen zelf en meer moeten samenwerken met collega ondernemers en andere betrokkenen in een windenergieproject.

Het zijn over het algemeen de meer vooruitlopende bedrijven die in windenergie investeren en die ook zonder windenergie een vrij gunstig perspectief hebben. De verbreding van het bedrijf met windenergie is wel een vorm van risicospreiding. De inkomsten uit windenergie kunnen cruciaal zijn in periodes van lage landbouwprizen. Zij kunnen er dan voor zorgen dat een bedrijf ondanks een laag agrarisch inkomen aan alle betalingsverplichtingen kan blijven voldoen en dus niet in de problemen komt.

Meer informatie:

Rapport AC2009/01 *Spin-off Windenergie – Een onderzoek naar de economische, duurzaamheids- en regionale effecten van windenergie*, Acrres – Wageningen UR